

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-67-4-143-148
УДК37.016:811.161.2

Людмила ПОПОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна
e-mail: pl09122003@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ЛІЦЕЮ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті виокремлено й розкрито такі особливості організації самостійної роботи з української мови учнів ліцею: активне застосування хмарних сховищ (Google Drive, OneDrive та ін.) у проєктній діяльності здобувачів освіти; зміна ситуації використання навчального тексту; застосування довідкових медіаресурсів як ефективного засобу навчання української мови. Виділено переваги хмарних сховищ під час проєктної діяльності учнів (можливість чітко й послідовно структурувати зміст розробленого освітнього ресурсу; зручна організація групової та індивідуальної проєктної діяльності; створення оптимальних умов для вдосконалення вмінь старшокласників працювати з довідковою літературою тощо; забезпечення систематичного дистанційного контролю за навчально-пізнавальною діяльністю). Наголошено на доцільності зміни ситуації застосування навчального тексту завдяки використанню методу «перевернутий клас» («flipped classroom») і запропоновано розширити етап сприймання і розуміння завданнями, що передбачатимуть інтерпретування інформації, її доповнення і трансформацію. Доведено доцільність ознайомлення учнів із можливостями довідкових медіаресурсів під час самостійної роботи з української мови.

Ключові слова: самостійна діяльність, самостійна робота, хмарні сховища, навчальний текст, медіаресурси.

Випускники закладів освіти опиняються в таких умовах, за яких потрібно самостійно приймати рішення, спираючись на власні знання, уміння й досвід, керуючись системою цінностей та мотивів. Від цього щоденного вибору залежатиме не тільки їхнє життя, а й розвиток і поступ суспільства загалом. Тому стимулювати здобувачів освіти до саморозвитку, спонукати їх до самоосвіти й самовдосконалення, свідомого професійного самовизначення потрібно ще в освітньому закладі, адже саме тут «формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості. Тут вирішується, чи людина захоче і чи зможе навчатися впродовж життя» [6, 5].

Учені пов'язують саморозвиток, самоосвіту, самовдосконалення із самостійністю, сутність якої полягає в тому, що «людина сама визначає свої вчинки, орієнтуючись при цьому не на тиск із боку оточення, не на випадкові впливи, а зважаючи на власні переконання, знання і уявлення про те, як слід діяти у тих чи інших ситуаціях» [7, 27]. З огляду на це можемо припустити, що несформованість самостійності в судженнях, поглядах, виборі може негативно вплинути на соціальну адаптацію особистості, спричинити її невпевненість у прийнятті виважених і ситуативно доцільних рішень та ін.

Проблема організації самостійної діяльності суб'єктів освітнього процесу загалом і їхньої самостійної роботи зокрема тривалий час перебуває в

епіцентрі наукових досліджень українських та закордонних учених. Привернемо увагу до окремих із них. Так, на основі ґрунтовного дослідження поняття «самостійність» М. Савчин доходить висновку, що «на предметному рівні головним інструментом набуття учнями самостійності, самостійної навчальної діяльності є самостійна робота» [10, 331] і що поняття «самостійність» і «самостійна робота» є тісно пов'язаними, хоча сутність їх різна. Самостійна робота є результатом самостійності, а не властивістю особистості [10, 331]. Отже, авторка розмежовує поняття «самостійність», «самостійна навчальна діяльність» і «самостійна робота», уточнює, конкретизує й деталізує сутність їх. Таку думку простежуємо й у працях інших учених.

Зокрема, О. Малихін переконливо доводить нетотожність понять «самостійна навчальна діяльність» і «самостійна робота»: самостійна робота не є самостійною діяльністю того, хто навчається, щодо засвоєння навчального матеріалу, а є особливою системою умов навчання, які організовує викладач, і є, отже, аспектом його діяльності; самостійна робота є її (самостійної навчальної діяльності – Л. П.) основною формою організації [5, 5]. Суголосність із наведеними твердженнями спостерігаємо у висновках В. Полякової. Дослідниця розглядає самостійну роботу як ієрархічно підпорядкований дидактичний феномен щодо самостійної навчальної діяльності, її основну організаційну

форму; своєрідний різновид пізнавальної діяльності або активності суб'єктів навчання [31]. Отже, спираючись на висловлене, трактуємо самостійну роботу як одну із форм реалізації самостійної діяльності.

Переконливості нашим міркуванням щодо нетотожності понять «самостійна робота» і «самостійна діяльність» надає аналіз лексикографічних видань. У Словнику української мови подано таке тлумачення слів: *діяльність* «1. Застосування своєї праці до чого-небудь. // Праця, дії людей у якій-небудь галузі. 3. Виявлення сили, енергії чого-небудь» [, 311]; *робота* «1. Дія за значенням робити 1–3, 7, 8. 2. Чиєсь виконання чого-небудь, чийсь труд. 3. тільки мн., з означ. Та чи інша діяльність щодо виготовлення, створення, обробки чого-небудь. 4. Коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь; справа, діло. 6. Те, що підлягає виконанню, здійсненню» [587] (*подаємо лише ті варіанти тлумачення, що безпосередньо стосуються ключового поняття нашого дослідження – Л. П.*). Отже, робота є конкретним видом певної діяльності. І якщо розглядати самостійну діяльність як неодмінний складник освітнього процесу, то самостійна робота є певною формою її реалізації.

Аналіз праць З. Бакум, Т. Грубої, С. Карамана, О. Кучерук, І. Нагрибельної та інших учених-лінгводидактиків дав змогу виявити неоднозначне трактування терміносполуки «самостійна робота з української мови». Не вдаючись до дискусії, у своєму дослідженні як базову застосовуватимемо дефініцію поняття, яку сформулювали автори Словника-довідника з української лінгводидактики: «різноманітні види колективної або індивідуальної діяльності школярів, яку вони здійснюють на уроках і в позаурочний час за завданнями вчителя, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі; розглядається як вищий тип навчальної діяльності, що потребує від учня достатнього рівня самосвідомості, рефлексійності, самодисципліни, відповідальності, що задовольняє процес самовдосконалення та саморозуміння» [13, с. 223].

Особливу увагу привертає організація самостійної роботи з української мови в 10–11 класах ліцею, оскільки, по-перше, це період профільного навчання, а отже підготовки до подальшого здобування освіти у виші, де самостійна робота переважає над аудиторною. Тому припускаємо, що сформовані навички самоосвіти й саморозвитку стануть запорукою успішного й продуктивного навчання в закладі вищої освіти. По-друге, це є вимогою змісту чинної програми з української мови в контексті формування ключових компетентностей, зокрема інформаційно-комунікаційної

та вміння вчитися протягом життя [9, 9]. Потрете, ефективність самостійної роботи учнів безпосередньо залежить від рівня їхньої відповідальності й організованості, набутого досвіду самонавчання, що зрештою дасть їм змогу вибудувати власну освітню траєкторію.

З огляду на зазначене вважаємо, що окремого дослідження потребує розгляд особливостей організації вчителем-словесником системної й систематичної, послідовної й методично правильної самостійної роботи старшокласників, успішність якої «залежить від зацікавленості учнів у самостійному розв'язанні теоретичних і практичних проблем, від розуміння цілей, змісту й цінності навчальних дій» [3, 73].

Мета статті – виокремити й розкрити особливості організації самостійної роботи учнів ліцею з української мови.

Розглядаючи самостійну пізнавальну діяльність учнів, А. Солодовник і В. Шарко визначили три основоположні її ідеї: учень повинен виконувати роботу сам, без участі вчителя, самостійно здійснювати мисленеві операції, самостійно орієнтуватися в навчальному матеріалі, час виконання роботи суворо не регламентований, учневі надається свобода вибору змісту і способів виконання завдання [15, 11].

Екстраполюючи зазначене в площину нашого дослідження, припускаємо, що здобувач освіти під час виконання самостійної роботи в позаурочний час має виявляти самостійність і сформованість уміння планувати свій час (основи тайм-менеджменту). Водночас учитель, складаючи завдання для самостійної роботи, має забезпечити однозначність формулювання їх, диференційований характер, можливість формування/удосконалення вмінь учнів шукати, узагальнювати, систематизувати інформацію й продукувати висловлення в результаті здійснених мисленевих операцій тощо. Зазначене спонукає нас до виокремлення таких особливостей організації самостійної роботи з української мови: активне застосування хмарних сховищ (Dropbox, Google Drive, OneDrive та ін.) у проєктній діяльності учнів; зміна ситуації використання навчального тексту; застосування довідкових медіаресурсів як ефективного засобу навчання української мови. Розглянемо їх більш докладніше.

Ефективність застосування хмарних технологій під час організації освітнього процесу доведена українськими науковцями і вчителями-предметниками (Т. Вакалюк, Н. Житеньовою, І. Івановим, Н. Керносенко, Г. Корицькою, С. Литвиною та ін.). Слушною вважаємо думку Г. Корицької про те, що «упровадження хмарних технологій забезпечує мобільність, гнучкість,

відкритість, адаптивність навчально-виховного процесу та впливає на певні компоненти методичної системи навчання (цілі, зміст, методи, засоби, форми). Зорієнтованість хмарних технологій на відкритий доступ сприяє співпраці суб'єктів навчально-виховного процесу: планування та реалізація різних видів діяльності; створення комунікаційного середовища; спільна розробка електронного контенту; участь у проектах тощо» [2]. На наш погляд, ефективним під час організації проектної діяльності учнів буде застосування Google Drive і OneDrive. С. Литвинова схарактеризувала останній так: «безкоштовне он-лайнове сховище (особисте або корпоративне), яке надається разом з обліковим записом Microsoft. Службу OneDrive можна використовувати для зберігання різноманітних документів, відеофрагментів, фотографій та інших файлів у хмарі, надавати до них спільний доступ колегам, однокласникам і навіть співпрацювати над вмістом з іншими користувачами» [4, 16]. Подібні можливості має і Google Drive.

Спираючись на описаний у наукових публікаціях досвід використання Google Drive і OneDrive, виокремимо такі переваги під час проектної діяльності учнів: *можливість чітко й послідовно структурувати зміст розробленого освітнього ресурсу* (рекомендації вчителя, довідкова інформація, прогнозований результат виконання проекту, алгоритм дій учасників, критерії оцінювання та ін.); *зручна організація групової та індивідуальної проектної діяльності* (по-перше, створення окремої папки для кожного проекту із вільним доступом тільки певної групи учнів (колективний проект) або окремого учня (індивідуальний проект) і вчителя забезпечує дотримання принципу приватності – важливого для підліткового віку; по-друге, учні дистанційно можуть вносити певні зміни в підготовлений матеріал; по-третє, забезпечення самоконтролю і взаємоконтролю проектної діяльності); *створення відповідних умов для вдосконалення вмінь* старшокласників працювати з довідковою літературою, самостійно здійснювати пошук потрібної інформації, для накопичення ними досвіду організації власної освітньої й дослідницької діяльності, розвитку здатності прогнозувати її результат; *забезпечення систематичного дистанційного контролю за навчально-пізнавальною діяльністю*, оскільки вчитель «може стежити за успіхами і труднощами роботи кожного учня. Це дає змогу контролювати весь освітній процес: від ведення заміток до розв'язання проблем і досягнення результатів» [1, 128].

На наш погляд, така організація самостійної роботи повинна мати системний характер і в майбутньому виконання учнями проекту може замі-

нити епізодичні домашні завдання, більшість із яких передбачає відпрацювання певних умінь і навичок та оцінювання їх. Натомість у контексті компетентнісного підходу під час оцінювання виконаного старшокласниками проекту вчитель української мови та літератури має змогу перейти від оцінювання «окремих, ізольованих умінь до інтегрованої та міждисциплінарної оцінки; впровадження діяльнісних методів (у формі проектів, ділових ігор); використання завдань із певним контекстом (зміст завдань має бути пов'язаний з реальними проблемами); впровадження систем, орієнтованих на індивідуальні норми (у кожної людини свій рівень компетентності); поєднання оцінки індивідуальних умінь з оцінкою умінь працювати в групі».

Одним із ефективних засобів навчання є навчальний текст. Для учнів 5–9 класів він здебільшого є джерелом нової інформації, водночас під час застосування в 10–11 класах його можливості змінюються – вміщена в тексті інформація повинна деталізувати вже засвоєне з української мови, розкривати нові аспекти відомого, спонукати до узагальнень і систематизації. Отже, має змінитися функція застосування тексту в процесі навчання української мови з інформаційно-репрезентативної на когнітивно-спонукальну, оскільки знання вже не є самоціллю, а стають засобом досягнення певної мети. Добираючи або складаючи навчальний текст, учитель має брати до уваги кілька критеріїв: новизну інформації, можливість прогнозування ситуацій, у яких її варто використати, оптимальне насичення новими лексичними одиницями, жанрово-стильову різноманітність і водночас спільну тематику текстів, тобто інформаційне взаємодоповнення тощо.

У 10–11 класах доцільно, на наш погляд, змінити й ситуацію застосування такого тексту – використати модель змішаного навчання «перевернутий клас», що передбачає ознайомлення учнів із теоретичним матеріалом самостійно вдома. Це дає змогу вивільнити час для практичного застосування опрацьованого на уроці. Рекомендуємо розширити етап сприймання і розуміння завданнями, що передбачатимуть інтерпретування інформації, її доповнення і трансформацію. Наприклад, можна запропонувати десятикласникам вдома переглянути підготовлену вчителем відеолекцію про лексичні норми, доповнити її відомостями, яких, на їхню думку, бракує, сформулювати за її змістом проблемні запитання, змінити спосіб викладу інформації. Зауважимо, що важливо не обмежувати учнів способами подання сприйнятого: це може бути презентація, таблиця, конспект, карта пам'яті, колаж, хмара тегів (слів) тощо. Під час уроку вони мають обговорити

самостійно опановану інформацію, акцентуючи увагу на тих аспектах, які в лекції було розкрито не повною мірою, наприклад, зосередитися на аналізі лексики за походженням, дослідити її роль у художніх і публіцистичних текстах тощо.

Окремої уваги на уроках української мови в 10–11 класах ліцею заслуговує застосування довідкових медіаресурсів. Зазначимо, що не завжди учні мають змогу скористатися електронними словниками й довідковою літературою під час уроку через обмежений доступ до інтернету. Крім того, певний час займатиме і пошук інформації та її відбір відповідно до навчального завдання. Тому ознайомлення з можливостями медіаресурсів доцільно передбачити у процесі самостійної роботи. Наприклад, можна запропонувати десятикласникам під час опрацювання тем «Основні типи словників. Довідкові медіаресурси» такі завдання: 1) створити відеопрезентацію словника; 2) скласти порівняльну таблицю словникових статей різних словників синонімів; 3) підготувати текст рекомендаційного характеру «Скористайся словником – і...»; 4) скласти огляд довідкових медіаресурсів з культури мовлення; 5) написати анотацію

до словника термінів (за вибраним профілем); 6) записати лайфхаки з культури мовлення для однокласників тощо. Розмістити виконані завдання учні можуть у Google Drive і OneDrive, створивши папки й надавши до них спільний доступ однокласникам і вчителів для оцінювання підготовленого творчого продукту.

Отже, урахування виокремлених і розкритих особливостей організації самостійної роботи учнів ліцею з української мови сприятиме ефективному розвитку у старшокласників відповідальності й організованості, набуттю ними досвіду самонавчання. Активне застосування хмарних сховищ, зміна ситуації використання тексту, ознайомлення учнів із можливостями довідкових медіаресурсів для самоосвіти й саморозвитку уможливають взаємопов'язане формування предметної і ключових компетентностей старшокласників, стимулюватимуть їхню самостійну навчально-пізнавальну діяльність. Перспективним напрямом наших досліджень стане визначення особливостей здійснення контролю за самостійною роботою учнів ліцею.

Список використаних джерел

1. Керносенко Н. Використання OneNote Class на уроках української мови та літератури. *Досвід учителів України з використання хмарних сервісів у системі загальної середньої освіти* : зб. наук. пр. / за заг. ред. С. Г. Литвинової. Київ : Компрінт, 2016. С. 127–133.
2. Корицька Г. Шкільна мовна освіта в умовах розвитку електронного освітнього середовища. *E-learning у теорії та практиці навчання суспільно-гуманітарних дисциплін* : колективна монографія / [Пашков В., Лісцин В., Каракатсаніс Т., Корицька Г., Курінна А., Путій Т., Сирцова О., Шацька Н.]; / за заг. ред. Г. Р. Корицької, Т. М. Путій. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2017. 120 с. (40-54) URL: https://www.academia.edu/34826239/Галина_Корицька_ШКІЛЬНА_МОВНА_ОСВІТА_В_УМОВАХ_РОЗВИТКУ_ЕЛЕКТРОННОГО_ОСВІТНЬОГО_СЕРЕДОВИЩА.docx
3. Кучерук О. А. Інтеграція комп'ютерних методів у традиційну систему організації самостійної роботи учнів з української мови. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 57. Пед. науки. 2011. С. 72–75.
4. Литвинова С. Г. Методика проектування та використання хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : методичні рекомендації. Київ : Компрінт, 2015. 280 с.; іл. 295.
5. Малихін О. В. Зміст і сутність самостійної навчальної діяльності студентів: історія і сучасність. *Українська мова і література в школах України*. 2014. № 11. С. 24–28. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6834/1/O_Malykhin_UMLS-U_11_GL.pdf
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
7. Павелків Р. В. Психологічні особливості прояву та розвитку самостійності в учнів молодшого шкільного віку. *Інноватика у вихованні*. 2015. Вип. 2. С. 27–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2015_2_5
8. Полякова В. Я. Дидактичні засади організації самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2015. 253 с.
9. Програма. Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11 класи (рівень стандарту). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
10. Савчин М. М. Самостійна робота учнів – основа самостійності, самонавчання, самоконтролю, важливий чинник формування компетентності «вміння вчитися». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 5. С. 328–338. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_5_41
11. Словник української мови : [в 11 т.] / АН УРСР, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 2 : Г-Ж / ред. тому: П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. 1971. 550 с.
12. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 8 : Природа-Ряхтливий / ред. тому: В. О. Винник [та ін.]. 1977. 927 с.
13. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб./ Кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
14. Смолінчук Л. С. Компетентісний підхід до оцінювання освітніх результатів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія*. 2012. Вип. 37(1). С. 258–261. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2012_37%281%29_48
15. Шарко В. Д., Солодовник А. О. Організація самостійної пізнавальної діяльності учнів з фізики з використанням інформаційних технологій. *Інформаційні технології в освіті* : зб. наук. праць. Херсон : Вид-во ХДУ, 2012. Вип. 12. С. 31–38.

References

1. Kernosenko, N. (2016) *Vykorystannia OneNote Class na urokakh ukrainskoi movy ta literatury [Use of OneNote Class in Ukrainian language and literature lessons]. Dosvid uchyteliv Ukrainy z vykorystannia khmarnykh servisiv u systemi zahalnoi serednoi osvity* : zbirnyk naukovykh prats / za zah. red. S. H. Lytvynovoi. Kyiv : Kompyrnt, 127–133. [in Ukrainian]
2. Korytska, H. (2017) Shkilna movna osvita v umovakh rozvytku elektronnoho osvitnoho seredovyscha [School language education in conditions of development of electronic educational environment]. *E-learning u teorii ta praktytsi navchannia suspilno-humanitarnykh dystsyplin* : kolektyvna monohrafiia / [Pashkov V., Lisitsyn V., Karakatsanis T., Korytska H., Kurinna A., Putii T., Syrtsova O., Shatska N.]; / za zah. red. H.R. Korytskoi, T.M. Putii. Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte, 40-54 Retrieved from https://www.academia.edu/34826239/Галина_Корицька_ШКІЛЬНА_МОВНА_ОСВІТА_В_УМОВАХ_РОЗВИТКУ_ЕЛЕКТРОННОГО_ОСВІТНЬОГО_СЕРЕДОВИЩА.docx [in Ukrainian]
3. Kucheruk, O. A. (2011) Intehratsiia komp'uternykh metodiv u tradytsiinu systemu orhanizatsii samostiinoi roboty uchniv z ukrainskoi movy [Integration of computer methods into the traditional system of organizing independent work of students in Ukrainian] *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu*. Vypusk 57. Pedagogichni nauky, 72–75. [in Ukrainian]
4. Lytvynova, S. H. (2015) *Metodyka proektuvannia ta vykorystannia khmaro oriientovanoho navchalnoho seredovyscha zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu : metodychni rekomendatsii [Methods of designing and using a cloud-oriented educational environment of a comprehensive educational institution: guidelines]*. Kyiv : Kompyrnt, 280; il. 295. [in Ukrainian]
5. Malykhin, O. V. (2014) Zmist i sutnist samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv: istoriia i suchasnist [Content and essence of students' independent educational activity: history and present]. *Ukrainska mova i literatura v shkolakh Ukrainy*, 11, 24–28. Retrieved from: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6834/1/O_Malykhin_UMLSU_11_GL.pdf [in Ukrainian]
6. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary school reform] (2016). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>. [in Ukrainian]
7. Pavelkiv, R. V. (2015) Psykholohichni osoblyvosti proiavu ta rozvytku samostiinosti v uchniv molodshoho shkilnoho viku [Psychological peculiarities of manifestation and development of independence in primary school students]. *Innovatyka u vykhovanni*, 2, 27–35. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2015_2_5 [in Ukrainian]
8. Poliakova, V. Ya. (2015) Dydaktychni zasady orhanizatsii samostiinoi navchalnoi diialnosti uchniv starshoi shkoly [Didactic principles of organization of independent educational activity of high school students] (The dissertation of the candidate of sciences) Ternopil'skyi nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka. Ternopil. [in Ukrainian]
9. Prohrama. Ukrainska mova dlia zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv z ukrainskoiu movoiu navchannia. 10-11 klasy (riven standartu) [Program. Ukrainian language for secondary schools with Ukrainian language of instruction. Grades 10-11 (standard level)] Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> [in Ukrainian]
10. Savchyn, M. M. (2014) Samostiina robota uchniv – osnova samostiinosti, samonavchannia, samokontroliu, vazhlyvyi chynnnyk formuvannia kompetentnosti «vminnia vchytysia» [Independent work of students – the basis of independence, self-study, self-control, an important factor in the formation of competence «ability to learn»]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 5, 328–338. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_5_41 [in Ukrainian]
11. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language] (1971) / AN URSR, In-t movoznavstva imeni O. O. Potebni ; redkol.: I. K. Bilodid (holova) [ta in.]. P. P. Dotsenko, L. A. Yurchuk (Red. tomu). (Vol. 2 : H-Zh. 550). Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian]
12. Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language] (1977) / AN URSR, In-t movoznavstva imeni O. O. Potebni ; redkol.: I. K. Bilodid (holova) [ta in.]. V. O. Vynnyk [ta in.]. (Red. tomu). (Vol. 8 : Pryroda-Riakhtlyvyi. 927). Kyiv : Naukova dumka [in Ukrainian]
13. Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky [Dictionary-Directory on Ukrainian Linguistics] (2015): navch. posib./ Kol. avtoriv za red. M. I. Pentyliuk. Kyiv : Lenvit, 320. [in Ukrainian]
14. Smolinchuk, L. S. (2012) Kompetentisnyi pidkhid do otsiniuvannia osvitnykh rezultativ [Competent approach to evaluating educational outcomes]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Pedahohika i psykholohiia*, 37(1), 258–261. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2012_37%281%29_48 [in Ukrainian]
15. Sharko, V. D., Solodovnyk, A. O. (2012) Orhanizatsiia samostiinoi piznavalnoi diialnosti uchniv z fizyky z vykorystanniam informatsiinykh tekhnologii [Organization of independent cognitive activity of students in physics using information technologies]. *Informatsiini tekhnologii v osviti* : zb. nauk. prats. Kherson : Vyd-vo KhDU, 12, 31–38. [in Ukrainian]

Людмила Попова. Особенности организации самостоятельной работы учащихся лица по украинскому языку

В статье выделены и раскрыты такие особенности организации самостоятельной работы по украинскому языку учащихся лица: активное применение облачных хранилищ (Google Drive, OneDrive и др.) в проектной деятельности учащихся; изменение ситуации использования учебного текста; применение медиаресурсов как эффективного средства обучения украинскому языку. Выделено преимущества облачных хранилищ при проектной деятельности учащихся (возможность четко и последовательно структурировать содержание разработанного образовательного ресурса; удобная организация групповой и индивидуальной проектной деятельности; создание соответствующих условий для совершенствования умений старшеклассников работать со справочной литературой и т.д.). Отмечено целесообразность изменения ситуации применения учебного текста, благодаря использованию метода «перевернутый класс» («flipped classroom»), и предложено расширить этап восприятия и понимания заданиями, предусматривающими интерпретацию информации, ее дополнение и трансформацию. Доказана целесообразность ознакомления учащихся с возможностями медиаресурсов во время самостоятельной работы по украинскому языку.

Ключевые слова: самостоятельная деятельность, самостоятельная работа, облачные хранилища, учебный текст, медиаресурсы.

Lyudmila Popova. Distinctive features of independent work organization at Ukrainian language lessons for the Lyceum students

The article identifies and reveals such peculiarities of independent work organization at Ukrainian language lessons for the Lyceum students: the active usage of cloud storage (Google Drive, OneDrive, etc.) in the student's project activities; changing the situation of using the educational text; the usage of reference media resources as an effective means of teaching the Ukrainian language. The advantages of cloud storage for the project activities of students are highlighted (the ability to clearly and consistently structure the content of the developed educational resource; convenient organization of group and individual project activities, the creation of appropriate conditions for improving the skills of high school students to work with reference books, etc., providing systematic remote monitoring of educational cognitive activity). The expediency to change the situation using the educational text with the help of "flipped classroom" method is noted, and it is proposed to expand the stage of perception and understanding by tasks, providing the interpretation of information, its addition and transformation. It is emphasized that the function of applying the text in teaching the Ukrainian language should be changed from informational-representative to cognitively-stimulating, since knowledge becomes a means of achieving a certain goal but not as an end in itself. The expediency of familiarizing students with the possibilities of media resources during independent work in the Ukrainian language has been proved. The author comes to the conclusion that taking into account the distinguished and disclosed features of independent work organization at Ukrainian language lessons for the Lyceum students will contribute to the effective development of sense of responsibility and organization among senior pupils, the acquisition of self-learning experience. The active use of cloud storage, changing the situation of text usage, familiarizing students with the possibilities of media resources for self-education and self-development will create interconnected formation of subject and key competencies of students, stimulate their independent educational and cognitive activities.

Key words: independent activity, independent work, cloud storage, educational text, media resources.